

Sefa Koyuncu

Yaşadıkça

sefa.koyuncu@tg.com.tr

Önce temel sonra duvar

Günümüzde, "muha-fazakâr san'at" adı altında yeniden canlandırmaya çalıştığımız İslâm san'atlarının temeli, Resûlullah Efendimiz'in bir hadis-i şerifine dayanıyor:

Eshâb-ı kirâmın büyüklerinden **İbni Abbas'a** bir adam gelip, "Ya **İbni Abbas**, ben hayatımı şu gördüğün resimleri yaparak kazanıyorum. Bu hususta bana fetva ver!" dedi. **İbni Abbas**, kendine iyice yaklaşmasını istedikten sonra elini adamın başı üzerine koyarak, "Bak ben şimdi sana **Resûlullah'dan** duyduğum bir hadisi haber vereceğim. **Peygamber Efendimiz**, her canlı resmi yapan (musavvir) cehennemdedir ve **Alahü teâlâ**, yaptığı resme ruh verinceye kadar bu kişiye azap eder. Ruh vermesi de zâten mümkün değildir" buyurdu. Bu sözleri işitince dehşete kapılan adamın rengi sapsarı oldu. Bunun üzerine **İbni Abbas**, adama, "Eğer sen san'atına devam etmek mecburiyetinde isen, ağaçların ve cansız eşyaların resmini yap" dedi. (Buhârî, "Büyü", 104; Müslim, "Libâs", 99).

-Müslüman san'atkârlar da bu temel esâsa her dönemde riayet ettiler.

Mektûbat'tan bir beyt:

*Kurtulurum sanma sakın, ey Sa'dî Hoca!
Muhammed aleyhisselâma uymadıkça.*

HAT SAN'ATININ YÜKSELİŞİ

Dinî yapılarda resim bulunması doğru sayılmadığından bunun yerini geniş ölçüde yazı almıştır. Yüksek ve olgun bir üslup gösteren yazılar mimarî dekorların başlıca zenginliği ve bütün dekoratif san'atların da önemli bir unsuru hâline gelmiştir. Sayısız üstadların meydana getirdiği birçok yazı üslubu vardır. Fakat asıl olarak **köşeli yazılar (Kûfî)**, **yuvarlak yazılar (Nesih)** adı altında toplanır. **Kûfî yazıda** harflerin arası çiçek, yaprak veya örgü motifleriyle süsleniğinden, **Çiçekli Kûfî** veya **Örgülü Kûfî** diye adlandırılan şekiller de vardır.

Şeyh Hamdullah (XV. yüzyıl), döneminde İslâm dünyasındaki bütün hattatların üstadı olmuştur. Onun üslubu **Osmanlı hat san'atının** gelişmesinde temel alınmıştır. **Şeyh Hamdullah**, yazı yazarken, **Sultan İkinci Bayezid Han** hokkasını tutacak kadar saygı görmüştür. Talebesi **Hâfız Osman** (1699), hat san'atında hocası **Şeyh Hamdullah'ı** geçmiştir.

Hâfız Osman'la Türk yazı üslubu yeni bir yükseliş devrine girmiştir. Zamanının bütün hattatları ondan ders almıştır. **Sultan Üçüncü Ahmed** ve **İkinci Mustafa** da onun öğrencileri arasında idi. Taş basmasıyla çoğaltılan **Mushâf-ı şeriflerle Hâfız Osman'ın** şöhreti bugün **Hindistan** ve **Cava'ya** kadar bütün **İslâm ülkelerine** yayılmıştır. (Prof. Dr. Oktay Aslanapa, Türk ve İslâm Sanatı, s. 137)

AŞK, MEŞK, NAKKAŞ

Osmanlılarda minyatür ve resim alanında asıl canlılık **İstanbul'un fethinden** sonra başladı. Bütün kültür hareketlerinin ve san'atın büyük koruyucusu **Fâtihten Sultan Mehmed'in** himâyesinde geniş ölçüde san'at faaliyetine girişilir. **Osmanlı minyatürcülüğü** en parlak dönemini ise **Kanunî Sultan Süleyman** döneminde yaşar. Bu devirde sarayda **Nakkaş-ı İrân** ve **Türk ressam-lardan oluşan Nakkaş-ı Rûm** adı ile iki ayrı grup vardır. Dönemin en ünlü nakkaşı, **asıl adı Haydar Reis olan Nigârî**'dir. (Aslanapa, a.g.e., s.147)

-Bundan sonrası Osman Hamdi, ya'nî resmen **Batı taklitçiliği** felâketidir.

Bugün ise yeni bir toparlanma hamlesi içine girmiş bulunuyoruz.

Pek tabiidir ki, unutulmaya yüz tutan, hat, tezhib, minyatür gibi gelenekli san'atların yenilenerek çağa hitâb edecek şekilde sunulabilmesi (muhafazakâr san'at) bir aşk, bir sevda işidir.

-Başarının yolu ise öncelikle temeli meşk etmekten geçiyor.

Zira, **Şeyh Sa'dî'nin Gülistân'da** buyurduğu gibi:

*Önce fikir sonra söz gelir,
Önce temel sonra duvar gelir!*

Makaleyi,
yazarın sesinden
dinlemek için QR
kodunu okutun.